

SPOREDNI TROZVUCI

U klasičnoj harmoniji od trozvuka se uglavnom upotrebljavaju kvintakordi i sekstakordi, dok se kvartsekstakordi upotrebljavaju ređe i na specifičan način.

TROZVUK II STUPNJA u C-duru je molški (d-f-a), a u c-mollu je umanjeni (d-f-as). II stupanj je izraziti predstavnik **S funkcije**. Iako je to glavni zamenik, II se u klasičnoj harmoniji upotrebljava češće od IV, ili bar isto, pa je zato češća varijante potpune autentične kadence II - V - I.

Podjednako često se može udvojiti i osnovni ton i terca. To je izuzetak od pravila da se kod sporednih trozvuka češće udvaja terca nego osnovni ton. Da li će se udvojiti terca ili osnovni ton, zavisi od veze.

Veze II stupnja:

- U vezi **II - V** najbolje je u II kvintakordu udvojiti osnovni ton. U tom slučaju ova veza će se vezivati suprotno basu, po ugledu na vezu IV - V.
- U vezi **IV - II**, II stupanj predstavlja produžetak S funkcije. Tu je najbolje kod II udvojiti tercu kvintakorda, jer se tako pojačava S funkcija.
- Osim sa V stupnjem, II se može vezati i sa zamenicama V stupnja (**II-VII** ili **II-III**).
- II se plagalno može vezati i sa I stupnjem (**II - I**).

Veza II - V zove se prividno dominantni odnos i to je najčešća veza II stupnja. I u pravom i u prividnom dominantnom odnosu mogu stajati samo kvintni srodnici. U okviru tonaliteta može postojati samo jedan pravi dominantni odnos i to je veza V - I. Odnosi kao što su II - V, III - VI, IV - VII, VI - II, VII - III su prividno dominantni odnosi, što znači da su dva kvintna srodnika vezana za kvartu naviše ili za kvintu naniže.

U pravom dominantnom odnosu postoji vođica za drugi akord u vezi (npr. g-h-d i c-e-g). U akordu d-f-a i g-h-d nema te vođice, ali se može napraviti. Kada se u trozvuku d-f-a povisi f u fis, dobija se pravi dominantni odnos umesto prvobitnog prividno dominantnog odnosa.

(*Basov ton* je onaj ton koji se tog trenutka nalazi u basu. *Osnovni ton* je onaj ton na kome je izgrađen kvintakord.)

II SEKSTAKORD ima još jaču S funkciju od II kvintakorda. To je zato što je kod II sekstakorda subdominanta u basu, tj. spoljašnjem glasu, pa se mnogo jače opaža sluhom, a i zato što je II sekstakord vrlo sličan IV kvintakordu. Zbog toga se II sekstakord češće upotrebljava od II kvintakorda. Sa V stupnjem se vezuje suprotno basu.

TROZVUK III STUPNJA može imati i **T i D funkciju**. On je najlošiji zamenik i I i V stupnja, što je dokaz za to da je on nedovoljno funkcionalno definisan i jasan (nikad nisi siguran u kojoj je funkciji), pa se zato i veoma retko upotrebljava.

III stupanj u duru je molški trozvuk. Ako želimo da ima T funkciju, postavimo ga kao kvintakord sa udvojenim osnovnim tonom. Ako želimo da ima D

funkciju, napisaćemo ga kao sekstakord ili pak, u nešto slabijoj varijanti, kao kvintakord sa udvojenom tercom.

III stupanj u harmonskom molu je nestabilan, oštar akord i nemoguće je da ima T funkciju, što znači da III stupanj u harmonskom molu, bilo da je kvintakord ili sekstakord, uvek ima D funkciju, jer je to prekomerni, disonantni akord sa vođicom. Ako želimo da III stupanj u molu ima T funkciju, moramo koristiti prirodni mol. III stupanj u prirodnom molu je durski trozvuk, koji nema vođicu, već umesto nje ima prirodni VII stupanj, pa će on u prirodnom molu uvek imati T funkciju, bilo da je to kvintakord ili sekstakord. Akordi iz prirodnog mola obeležavaju se ovako: III°

III SEKSTAKORD ima jaču funkciju od III kvintakorda, jer je dominanta u spoljašnjem glasu i jer čitav akord veoma liči na V kvintakord. Odnos III sekstakord - V kvintakord je isti kao odnos II sekstakord - IV kvintakord.

Veze III stupnja:

- **III - VI**: vrlo često se III vezuje sa VI na način prividno dominantnog odnosa. Tu III ima D funkciju.
- Umesto veze V - VI, vrlo često se koristi veza **III - VI**.
- Najbolja je veza **III⁶ - VI⁵** i vezuje se po istom pravilu kao veza **V⁵ - VI⁵**.
- U vezi **III - IV** ili **III - II**, III stupanj ima T funkciju, pa ga je najbolje postaviti kao kvintakord sa udvojenim osnovnim tonom. Tada se ove veze vezuju po principu IV - V, tj. kao susedni stupnjevi - suprotno basu (susedni trozvuci mogu se vezati suprotno basu jedino ako je u oba trozvuka udvojen osnovni ton).

TROZVUK VI STUPNJA u duru je molski, a u molu durski, što je prouzrokovalo da se naziva varijantni akord, jer izgleda kao da se u molu pojavljuje akord iz dura i obrnuto. U melodijskom molu je to umanjeni akord i izuzetno retko se koristi.

Funkcionalno je **dvoznačan**: on je prvi i najvažniji zamenik (zastupnik) I stupnja, tj. T funkcije, ali i drugi, manje važan zastupnik S funkcije. Mnogo je bolji zastupnik T funkcije, pa se zato i mnogo češće javlja u funkciji T nego u funkciji S.

Veze VI stupnja:

- Najčešća veza VI stupnja je veza **V - VI** (*varljiva kadenca*), gde se VI javlja umesto I stupnja, tj. kao njegov zamenik. Ova veza se vezuje *po posebnom pravilu*, koje se odnosi samo na ovu vezu: *Bas i vođica idu naviše, a ostala dva glasa naniže*. U ovoj vezi u VI stupnju mora biti udvojena terca kvintakorda. To je zato da bi se naglasila T funkcija. Iz toga proizilazi da kad god VI stupanj treba da ima T funkciju, uvek mu se mora udvojiti terca.
- Upotreba VI stupnja u S funkciji najčešća je u vezi **VI - V**. Ova veza se vezuje suprotno basu, a u VI je udvojen osnovni ton. Tada se u potpuno autentičnoj kadenci umesto IV - V - I javlja VI - V - I.
- U vezi **IV - VI**, VI stupanj može imati S funkciju (kao produžetak S) ili T funkciju.
- U vezi **VI - I**, VI stupanj mora imati S funkciju, da ne bi došlo do slabljenja funkcije.

TROZVUK VII STUPNJA u duru, harmonskom i melodijskom molu je umanjeni trozvuk, a u prirodnom molu je durski. On se u osnovi izbegava, jer je **funkcionalno nejasan**. Pripada modalnoj harmoniji i veoma retko se koristi.

On ima *isključivo D funkciju*. Vrlo često se VII kvintakord posmatra kao nepotpuni V septakord (to je $V^5 + VII^5$, tj. u C-duru: g-h-d + h-d-f = g-h-d-f. Umesto toga imamo samo h-d-f)

VII kvintakord se upotrebljava ređe od VII sekstakorda. Pošto u sastav VII stupnja ulazi *vođica* (koja je kritičan ton i nikada se ne udvaja), ovde se isključivo udvaja samo terca. Osnovni ton se ne može nikada udvojiti! Kvinta se ne udvaja gotovo nikada. Takođe, kada se upotrebi kao VII sekstakord, nikada se ne sme udvojiti seksta sekstakorda, tj. osnovni ton kvintakorda, tj. vođica.

Veze VII stupnja:

- **VII - I:** VII stupanj se (i kao VII^5 i kao VII^6) vezuje gotovo isključivo sa I stupnjem (I^5 ili I^6) i to suprotno basu. Tu postoji opasnost od *paralelnih kvinti*.

Kad nastanu paralelne kvinte, onda se u I stupnju izostavi kvinta, pa se dobija nepotpun I stupanj (tri puta osnovni ton i terca ili dva puta osnovni ton i dva puta terca). I stupanj može da bude i potpun, ali po cenu većeg skoka u nekom od glasova.

Kada je u VII stupnju udvojena terca, a u I osnovni ton, onda će obično dva glasa ići naviše, a dva naniže.

- **VII - VI:** eventualno se VII stupanj može može vezati sa VI, gde je VI stupanj zamenik I (ima T funkciju).
- Retka je veza **VII - III** i koristi se samo u sekvencama. To bi bila veza *prividno dominantnih odnosa*.